

## Po istem tiru.

Spisal Jos. Frančič.



I.

Božiču, pa nič snega! To se ji je videlo grozno mikavno! . . .

Po drevju in po tleh se je bilo uleglo črez noč ivje, da je bilo vse izpremenjeno. Zdelo se ji je, kakor bi bila zemlja začarana. Vsaka travica in bilka je imela na koncu svojo belo čepico in vsled tega je bilo videti, kakor bi bili travniki posuti z belimi zvončki — zdaj o Božiču! — Kostanji ob potih so bili podobni velikanskim kandelabrom, na katerih je nataktnjeno vse polno blestečih sveč . . . Breze pa so pripogibale globoko doli svoje tanke vejice, ki so se, obdane od nežne, bele skorjice, videle kakor dolgi osiveli lasje . . .

Vse to je z neko posebno radovednostjo opazovala, šetajoč se po drevoredu in po pesku. Bilo ji je vse nenavadno, novo in vsaka malenkost je vzbujala nje pozornost.

Pravzaprav bi o tem času ne bila smela hoditi tod okrog. Na Sveti dan dopoldne se spodobi, da je človek v cerkvi. Sicer je bila, a pri treh mašah ni mogla vztrajati, kakor ji je bila naročila mati. Zdelo se ji je že ena tako strašno dolga! . . . Pa mogoče, da bi se bila dalje zamudila, ko bi ji ne bilo nekaj kalilo veselja . . .

Prihajale so v cerkev bogate dame in ž njimi hčerke njene starosti. Prav lahko bi bile nje vrstnice — te punce. In vendar, kolik razloček je bil med njimi in njo! Primerjala je njih obleko s svojo in zardevala je. Ah, le enkrat, le enkrat bi hotela imeti na sebi tako žametasto krilce, obšito okroginokrog ob robu z dragoceno kožuhovino! In tak klobuk, aj, kako bi se podalo to njeni glavici! Vedela je dobro, da bi ji izborno pristalo tako pokrivalo. Toda to strašilo, ki ji je čepelo zdaj na košatih laseh . . . ah, kar sram jo je bilo!

In vedno zopet so ji kaj novega uzrle oči . . . Taka mlada dekletca — niti toliko stara kot ona, pa so jim visele zlate verižice okrog vratu! . . . Mati ji je dostikrat rekla: „Za mlado deklico je najlepše, če nima nobenega nakita na sebi!“ A kako to, da so ga

imele te? In niso bile mar lepe? . . . Ah, njena mamica ji je rekla marsikaj, samo da jo je potolažila . . . samo da se ji ne bi vzbujale želje! Poznala je to . . .

Moliti ni mogla. Oči so ji uhajale venomer v stran od oltarja. Nekaj časa si je prizadevala, da bi zbrala svojega duha, da bi se poglobila v čtivo v molitveni knjižici, ki jo je držala v roki, a na posled se je naveličala. Neko grenko čuvstvo jo je obšlo. Zakaj imajo drugi vsega v izobilju, ona s svojo bolešno mamico pa . . . no, toliko da ne stradata!

Baš tu v cerkvi je še bolj čutila krivico, ki jo je videla v tem, da so darovi na svetu tako različno razdeljeni. Zakaj pa ne da ljubi Bog tudi njej nekaj tega, s čimer obsiplje tako radodarno druge? So bile mar te mladenke njene starosti, ki so se košatile v baržunu in svili, bolj pridne nego ona? So li mar pobožnejše molile? Ah, saj niti molile niso! Okrog so se ozirale! Semtertja se ji je zazdelo, kakor bi bila katera tudi v njo obrnila pogled in sicer zaničljiv pogled.

Več je ni strpelo. Ko je bila minila ena maša, se je prerila skozi gnečo ter odšla. Sicer se je je lotevalo neko nesoglasje, neka vznemirjenost, ko je odhajala. Neki glas ji je očital, da ne ravna prav. Toda imela je od nekdanj precej trdno in odločno voljo, katero je včasih tudi onemu opominjajočemu glasu v srcu svojem kljubovalno stavila v nasprotje.

Najbolj sitno se ji je zdelo, odgovarjati materi na vprašanje, če je storila vse, kakor ji je bila naročila. No, treba se bode zopet malce zlagati! Povedala je včasih kako neresnico — ne iz zlobe, temveč bolj iz navade, iz neke prirojene nagnjenosti, morda tudi radi tega, da matere ne bi žalila. Kajti kje dobiti dekletce, ki bi se nikdar ne zazabilo, ki ne bi nikdar učinilo kaj, kar staršem, kar mamici ni po volji? Pri njej se je kaj takega tem češče lahko zgodilo, ker je hodila vedno sama okrog. Mati je že leta in leta bolehala in le redkokdaj si je upala z doma. Bila je torej brez nadzorstva. In tako se je pripetilo včasih, da se je kje dalje zamudila, nego bi se bila smela, in treba je bilo izgovorov. Če bi bila povedala golo resnico, bi bila mati nemara tarnala nad njo in škodovala si s tem še bolj na zdravju. Bolje je bilo torej zamolčati, ali pa malo drugače povedati, nego je bilo res . . .

Stopivši iz cerkve se je spomnila, da nê sme precej domov, ker bi mati takoj vedela, da ni počakala vseh treh maš. Zavila je radi tega proti drevoredu in parku, veseleč se prekrasnega zimskega dne.

Ah, kako lepo, kako lepo je bilo tu! Vse je bilo kakor s sladkorjem posuto. Veje na drevju so bile videti mnogo daljše in šibkejše nego sicer — kakor bi bile zrasle čez noč. Od daleč so bila videti vsa drevesa nekam enolična, podobna drugo drugemu, in to je učinkovalo na poseben način. Zdelo se je, kakor bi bilo zavladelo bratstvo posebne vrste na svetu, kakor bi se bile stvari druga drugi približale, kakor bi se bile poenačile. Bilo je krasno, krasno! Ti kostanji, te breze — kako čudovito! Zlasti pa smrečice! Odrastki so se jim bili čez noč izpremenili v bele tačice, prav take, kakršne je imela njena mačica doma! Ciprese pa so bile podobne ledenim rožam po oknih. Čim bolj je opazovala, tem več lepot se je prikazovalo njenim očem! . . . Razno grmičevje si je bilo nadelo fantastno nakitje. Semtertja se ji je zazdelo, kakor bi imela pred sabo dno morja z različnimi koralami in drugimi morskimi čarobami, ali pa čudesa kake podzemske okapnice . . . Najkrasnejši pa so bili grmi divje rože, ki so bili navzlic mrazu pridržali zeleno perjiče. To je bilo obrobljeno zdaj od iskrecih se čipek, katerih bledikasta barva se je nežno odlikovala od zelene barve perjiča samega, da se ji je videlo, kakor bi imela s srebrom okovane smaragde pred sabo . . . Pa tudi vse druge predmete je bilo izpremenilo ivje v slikovit, nenavaden čar. Povsod se je držalo, povsod obešalo: po lesenih drogih, ob katerih so bile razpete brzojavne žice, in po žicah samih, ki so bile videti kakor vrvice, na katerih je nanizano vse polno belih biserov.

Prišla je bila naokoli in zavila je zopet proti mestu. Pot jo je privedla do umetno kovanih železnih vrtnih ograj. Vse so bile čudovito lepe. Ob robih železnih drogov se je bilo izpremenilo ivje v bele, na različne strani štrleče iglice, drug od spet je bilo podobno mehki kožuhovini snežnobelih mladih jagnjet. Ni si mogla kaj, da bi si ne bila tudi tega natančneje ogledala, in zastrmela je, ko je opazila, s kako čudovito pravilnostjo je sestavljen vsak posamezni čopič te bele stvari. Nadiviti se ni mogla krasoti in umetnosti, ki se je kazala tu njenim opazujočim očem. Nehote je začela primerjati te sestavine z umetnimi vezeninami, ki se jih je učila v šoli, in prevzeta od nekega čudnega navdušenja je vzkliknila skoro na glas: „Ejej, je pa res tisto, da je narava še vse večja umetnica nego me, gojenke višje deklinške šole, kakor nam je rekel profesor za risanje!“

A vsega tega krasa je bilo kar nenadoma konec . . . Izza vijoličastega obzorja se je prikazala rdeča solnčna obla. Zdelo se je

skoro, kakor bi solncu mraza zardevalo lice. Toda počasi je obledelo, žarki njegovi so prodirali zmagovito skozi premraženo ozračje in z neusmiljeno brezobzirnostjo so rušili vse to, kar je bilo tako čudovito stkala hladna noč. Bel prah se je usipal z žic, z dreves, streh in ograj in kmalu ni bilo ničesar več zaznati o prejšnji krasoti, o prejšnji prelesti . . .

Začudila se je, kako to, da toplota razdira to, kar je ustvaril mraz, in naopak? Odkod ta sovražnost moči ene in iste narave?

A dolgo je ni mučilo to vprašanje. Ko se je bil ves ta kras, ki jo je ravnokar še zanimal, razpršil v nič, je bila tudi njena pozornost že drugje.

Zdaj šele je zapazila, da se z nekako iskrenostjo vpirajo vanjo oči vseh ljudi, ki so jo srečavali, zlasti pa moških. Sicer ji ni bilo to nič novega; bila je vajena, da jo je kdo z zanimanjem pogledal, in slutila je tudi že, zakaj se to godi, toda tako koprnečih, tako željnih pogledov ni bila zapazila še nikdar kot danes. Osupnilo jo je to, ker ni vedela, da so prav danes vsled ostrega zraka kakor vrtnice žarela njena lica, žarela tako, da jih je moral biti vesel vsakdo, vsakdo, ki jih je uzrl. In to veselje je menda izzivalo tudi one smehljaje, ki so jo pozdravljali venomer, one smehljaje, ki jih ni prav umela, a jih je vendar vračala — milo za drago. Tudi ona je bila vesela, vesela sama sebe in vesela ljudi, ki so ji bili kar hkratu tako dobri in prijazni. Z neko slastjo je prejerala kakor darila vse te žarne poglede, ki so se vpirali vanjo, vse te smehljaje, ki so jo pozdravljali tako iskreno . . .

Ko je tako stopala mirno in zavestno, uverjena, da je ves svet le radi nje tu, ji je prišel nasproti mlad, lep, elegantno oblečen gospodek, z majhnimi, še nežnimi, a vendar predrzno nakvišku zavihanimi brkicami. Bil je še nekoliko korakov oddaljen od nje, a že je prodiral vonj finih parfumov do nje. Tak vonj je nad vse ljubila in to bi ji bil višek sreče, če bi imela kdaj toliko denarja, da bi si bila kupila stekleničico take dišave. Že zaradi tega vonja se ji je prikupil neznanec. Toda tudi sicer ji je ugajal. Ah, kako je strmel vanjo in kako svetel, bister mu je bil pogled! Imel je modre oči, da jih je nehote primerjala z vijolicami in da se ji je zdelo, kakor bi prav iz teh oči prihajal oni sveži vonj, ki ji je del tako dobro. Kar nehote menda sta se drug drugemu nasmehljala. Povedati bi ne bila mogla, kdo se je nasmehljajal preje. Morda oba obenem. Kakor iskra je šinilo nekaj med njima . . . Takoj je čutila, da mu je všeč, in to jo je navdajalo s sladkim razkošjem. Še nikdar

ji ni tako vztrepetalo srce kakor zdaj, ko jo je zadel žarek njegovega očesa. Kri ji je zaplala v obraz, da so se ji še bolj razžarila lica. Nekaj se je završilo kar hipoma med njima . . . Ko je bila mimo njega, ji srce ni dalo, da bi se ne bila ozrla za njim. A prav v tistem hipu se je ozrl tudi on. Sram jo je bilo, in vendar, če bi ji bil namignil, pa bi bila zletela k njemu in šla bi bila ž njim, kamor bi bil hotel . . . Tako čudno se ji je godilo.

Še so jo srečavali ljudje, še so prijazno vpirali vanjo oči, še se ji nasmihavali, a ona ni videla tega nič več. Samo one oči so gledale še vanjo, one svetle, modre, dehteče oči . . .

„Danes je božični dan!“ je vzdihnila zdajpazdaj sama pri sebi, kakor bi se bila zavedela tega šele zdaj, ko so se ji bile prisvetile one sladke oči, ali kakor bi bila hotela poudariti, da bi bil vsak drug dan v letu premalo slovesen za tak dogodek, za tak doživljaj . . .

„Danes je božični dan!“ je vzkliknila. A pri tem je mislila nanj in duša ji je drhtela ob teh mislih . . .

## II.

„Kod si hodila tako dolgo, Dragica? Ti nesrečno dete!“

Mati je sedela v beli jopici in z belo čepico na glavi na postlani postelji. Poleg sebe je imela debelo mašno knjigo, ki jo je bila ravnokar odložila. Bila je že več let hroma. Le s težavo se je ob palici plazila po sobi gori in doli, ven pa že davno ni prišla. Njeno lice je bilo blede, a navzlic temu čedno. Dasi stara le nekaj nad štirideset let, je bila že popolnoma siva in to jo je delalo nenavadno častljivo.

„Kod si hodila tako dolgo?“ je ponovila, ko se je hči nekoliko obotavljala z odgovorom.

„Dolgo, praviš, mama? Pomisli vendar!“

„Da, da, tri maše! . . . No, pa si bila pri vseh treh mašah?“

Hči je povabila oči, kakor bi se bala, da bi ji ne čitala mati resnice v njih. Potem pa je odvrnila, izogibajoč se pravšnemu odgovoru:

„Ali mama, kako čudno izprašuješ! Najprej se čудиš, da me dolgo ni, zdaj pa . . .“

„No, da, da! . . . Že dobro, že dobro! . . .“

Zadovoljno so počivale materine oči na hčeri. Pomolčala je malo, potem pa rekla:

„Pojdi sem, Dragica, pojdi sem, da te poljubim!“



„Precej, mama, samo preoblečem naj se!“

Zamenjala je naglo praznično obleko z domačo, vsakdanjo ter stopila k postelji. Mati ji je položila najprej roko na glavo, vprla ljubeznivo pogled vanjo, potem pa jo nežno poljubila na ustnice, rekoč: „Ti moja hčerka, ti moja edinka! . . .“

Pri tem so se ji porosile oči. Nenavadno tople, polne ljubezni so bile njene besede.

Hči je bila vsega tega že tako vajena, da ni napravila materina ginjenost nanjo nobenega posebnega vtiska, kajti ponavljal se je ta prizor domalega vsak dan. Vendar pa je bilo materi danes še mehkeje pri srcu nego sicer, kajti tista mokrota v očesu se je hipoma strnila in po licih sta ji spolzeli dve debeli solzi . . . To je hčer malce vznemirilo in pripomnila je:

„Danes vsaj ne boš žalostna, mama!“

„Ah, kdaj pa naj bom žalostna, ako ne na ta dan?“

Hči je pomislila in se spomnila. A v tem je tudi že mati izrekla s tresočim glasom:

„Ali ne veš, da je prav na ta dan odšla ona — sestra tvoja?“

Tudi hčeri se je sklonila glava. Tudi njej je obvela nekaka otožnost srce. Stopile so ji pred oči vse tiste bridke stvari, katerih ni umela, katere je tudi vedno zopet pozabila, ker je bila preotročja, da bi se ji bile globoče vtisnile v srce, a katerih neprijetnost je vendar čutila, kadarkoli jo je mati spomnila nanje. Odvadila se je bila že svoje sestre, ker je že nekaj let ni bilo doma, a kadar se je je domislila, se ji je vendar stožilo po njej. Saj sta se igrali skupaj, dasi je bila pet let starejša od nje, in stoinsto prijetnih spominov se ji je obudilo, kadar se je zamislila v tiste čase, ko sta bili še obe majhni, še obe nedorasli. A potem se je bilo kar čez noč vse izpremenilo, kar čez noč je bila prišla nesreča v hišo. Sicer v izobilju niso nikdar živeli, odkar je pomnila ona. Oče njen, ugleden uradnik, a brez premoženja, je bil umrl zgodaj in mati ni imela drugega nego borno pokojnino. A vendar je bilo neko prijetno, tiho zadovoljstvo v hiši, dokler se ni zgodilo tisto . . .

Draga ni tudi danes še nič natančnejšega vedela. Slutila je pač nekaj, toda njeni pojmi so bili le deloma v skladju z dejstvi. Poznala ni še življenja, zato tudi resnice poznati ni mogla. V svoji bujni domišljiji si je predstavljala vse mogoče stvari, ki pa z istino niso bile v nikaki zvezi.

Včasi se je je lotila silna radovednost, da bi bila vprašala mater, kam je šla Milka in zakaj je šla. A od tega jo je odvrčal

neki negotov čut. Morda se je bala, obnoviti materi rano s takim vprašanjem, mogoče tudi, da ji je dopovedovalo nekaj, da gre tu za reči, katerih še ne sme vedeti . . .

Mati in hči sta nekaj časa molčali, vsaka v svoje misli zatopljena. A bilo je videti, kakor bi postajala mati bolj in bolj žalostna. Sicer se ji ni utrnila nobena solza več, a v obraz se ji je začrtavala bolj in bolj grenka bridkost. Suhi, skoro prozorni prsti njeni, s katerimi je gladila mehke hčerine lase, so trepetali in slabotni nje život je stresalo nervozno zgibanje. Gotovo ji je to, s čimer so se bavile njene misli, povzročalo hudo dušno bol.

„Kaj ne, Dragica . . . kaj ne, Dragica, ti mi ne storiš kaj takega? . . . Oj, Dragica, ti moj up, ti moja nada!“ Glas njen je bil proseč in z neko pobožnostjo je pritisnila svoje osinjele ustnice na teme hčerine glavice.

Hči ni odgovorila. Že stoinstokrat jo je bila mati vprašala to. Prvikrat tisti grozni dan, ko je bilo potočenih toliko solz, ko je njena sestra ležala in so se tako skrivnostno odpirala in zapirala vrata stranske sobe.

„Kaj ne, kaj ne, Dragica, ti mi ne storiš nikdar kaj takega?“ S pretresljivim ihtenjem ji je bila tistikrat zastavila to vprašanje, kakor bi bila vsa njena tolažba vera v to, da se ji ne izgubi še druga hči, ko se ji je izgubila prva. Draga pa, ne da bi vedela, kaj hoče mati s tem, in samo zato, ker se ji je zdelo, da ji drugačnega odgovora dati ne sme, ji je z jokajočim glasom obljubovala, da ne bo taka kakor njena sestra . . . Neštetokrat se je potem še ponavljalo tisto vprašanje, vselej, kadar je mater premagala bridkost, in vselej je materi zatrjevala, da bo drugačna, da ne bo posnemala svoje sestre . . . Mati pa je bila po takih odgovorih pomirjena, dasi je vedela, da hči njenega vprašanja ne more umeti. Upala je nemara, da se že zave o pravem času pomena svoje obljube. Verjela ji je, verjela ji je to, verjela vse, celo stvari, ki bi jih bila morda ob boljšem preudarku spoznala za neistinite — pač zaradi tega, ker bi bil padel glavni steber njene tolažbe, ako bi bila dvomila o istinitosti hčerinih besed, mogoče tudi vsled tiste neskončne ljubezni materine, ki prezre na lastnem otroku tako rada vse slabosti . . .

„Kaj ne, Dragica, ti ne boš taka?“ je vprašala še enkrat s posebnim poudarkom mati hčer, kakor bi jo plašilo, da tako molči danes, kakor bi hotela izsiliti iz nje zagotovilo, da ni pozabila že tolikokrat dane obljube.

In zdaj je hči odgovorila:

„Ne, mamica, jaz te bom vedno ubogala in vse bom storila, kakor boš ti hotela!“

„Da, da, Dragica, ubogaj, ubogaj me! Ubogaj me, Dragica, in — boj se moških!“

„Saj se jih bojim!“

In vpriča je svoje nedolžne oči v mater. Tej pa je zautripalo srce in zopet se ji je prisvetila solza v očesu — to pot solza istinite radosti . . .

(Dalje prihodnjič.)

## Za daljnimi gorami.

Za daljnimi gorami  
ugaša zadnji svit . . .  
Za daljnimi gorami  
je tih večer razlit. —

Prišla bo k rosnim rožam  
ljubezen na poset,  
sklonila, poljubila  
bo žarni rožni cvet . . .

Zasanjala bo sanje  
o lepih, solnčnih dneh  
in dahnila na lice  
mi blažen bo nasmeh . . .

Kristina.

## Tvoje ime.

Ime sem tvoje šepetal  
jutranji zarji koprneči  
in v mrak večera krvaveči,  
ko je iz prekogorskih dalj  
na oknu tvojem, o Helena,  
poslednji žarek trepetal.

In pozno me je sen obdal:  
šla si med klasjem v poldan vroči  
po poti, v daljo se vijoči . . .  
Ime sem tvoje šepetal,  
poljubljal sem ti krila bela,  
saj bil sem njive solnčni val.

A danes bi se radoval,  
da kosec sem z jekleno koso  
in ti polje, pokrito z roso,  
poljoče tja do zlatih dalj.  
Kosil, kosil bi, o Helena,  
in tvoje ime bi šepetal . . .

Vladimir.



## Po istem tiru.

Spisal Jos. Frančič.

(Dalje.)

### III.



jeno mlado srce se je kmalu iznebilo sentimentalnosti, ki se ga je bila lotila za hip v pogovoru z materjo. Ko se je bila izvila njenemu objemu, da bi šla v kuhinjo poskrbet za kosilo, so ji takoj zarojile druge misli po glavi. Tiste lepe modre oči so se ji prisvetile zopet nasproti in ko je mislila tako nanj, so se ji zakrožile ustnice v prijeten usmev, prav kakor bi stal pred njo in bi se hotela odzvati njegovemu nasmehljaju.

Ah, kako krasen je bil! Zlasti tiste male, predrzne brkice njegove — ah! . . .

Bog ve, kdo je bil, Bog zna, ga bo li še srečala kdaj?

Zadnja misel jo je vznemirila. Če bi ga nikdar, nikdar več ne videla? . . . Nikdar več! Vse drugo bi potrpeala, samo tega ne! Ne, ne, mora, mora ga še videti! — —

Razkošnost, ki jo je navdajala ob mislih na ljubega neznanca, ji je skalil zdajpazdaj spomin na materine besede: „Boj se moških!“

Kako čudno povelje to! Zakaj pač je tako govorila mati? . . . In često se je izražala še ostreje! Često se je lotila neka razjarjenost in tedaj je rohnela:

„Vsi moški so nepošteni, vsi moški so lopovi! Boj se jih, nobenemu ne verjemi, pred vsakim beži! . . .“

Nedoumno! Njega naj bi se bala, pred njim naj bi bežala, ki je bil tako ljub, tako lep, ki jo je znal tako sladko pogledati, ki se ji je tako prijazno nasmehnil? . . . Ne, ne — mati je včasih krivična, ali pa ne misli tako hudo, kakor govori! . . . Zna Bog . . . —

Za nekaj hipov so se je lotile dvojbe, par trenutkov je omahovala . . . Že se je hotela vrniti k materi in ji povedati o današnjem doživljanju. Nekaj ji je reklo, da bi to morala storiti. Toda spomnila se je, da je bila materi prikrila del resnice in da bi morala zdaj iznova lagati, da ne bi prišla v protislovje sama s sabo. In pa — čemu jo vznemirjati, ko se vsake reči tako prestraši! . . .

In obdržala je sladko tajnost zase . . .

Sicer pa — kaj je bilo na vsem tem? Se je bilo mar kaj zgodilo? Nič! Prav nič!

Ali dozdevalo se ji je, da samo pri tem ne ostane! Dozdevalo se ji je, da bo kdaj nemara še govorila ž njim! . . . Njeno srce ni mirovalo, utripalo ji je burno, koprnelo je in zahtevalo . . . „Nič se ni zgodilo in nič se ne zgodi!“ je zatrjevala sama sebi, a pri tem je bil v njeni drobni glavici storjen trden sklep, da pojde še ondod na izprehod, kjer sta se bila srečala . . . da, hoditi je hotela tako dolgo tisto pot, da jo dovede zopet slučaj ž njim skup . . . Oh, samo enkrat, samo enkrat ga je hotela še videti! —

Kaj naj se tudi zgodi? . . . Zakaj naj bi ga ne videla zopet? . . . Bala naj bi se ga? . . . Čemu vendar? Kako čudna je včasi mamica. Kaj pri milem Bogu bi ji mogel prizadeti hudega? Ali se mu ni na obrazu čitalo, da ga je sama dobrotā? Ali ni mar njegov pogled napolnil njenega srca z neko čudno slastjo? . . . Ah, kako sladko jo je prešinilo, ko je vpri tiste svoje lepe oči vanjo, kako nepopisno dobro ji je del tisti ljubki smehljaj njegov! . . . In ona naj bi se ga bala, izogibala? . . . Kako bi moglo priti kaj slabega od takega človeka? . . . „Ne, ne, mamica, le prečno gleda!“ si je rekla. „Ona vedno sumi kaj!“

A tisto — s sestro? . . . No, to je bila neka neprijetna stvar, dasi ni vedela kaka! Mama je jokala tistikrat in tarnala, vila je roke in kričala, da so vsi moški lopovi. Toda v kaki zvezi je bila ona z vsem tem? . . . Vsi moški lopovi! . . . Ah, to ni mogoče! Zakaj pa hodi toliko žena tako mirno in zadovoljno poleg svojih mož? Ne, mamica je v svojem čudnem srdcu pretiravala! In ali ji ni ona sama pri drugi priliki priporočala, naj bo pridna in bogaboječa, naj moli rada, ker ji nakloni potem ljubi Bog dobrega moža, ki bo skrbel zanjo? Ej, kako se vse to ujema? . . . Ah, ta mamica, kako čudno je govorila včasi! Zakaj pa ne bi bil baš ta, baš ta tisti dobri mož? Ah, gotovo, prav gotovo je bil ta pravi, če sploh kateri! . . .

Domišljija jo je zanesla v rajske višave, tja, kjer dobi srce v izobilju vsega, kar mu prija, kjer živi lahko vsakdo po svojih srčnih potrebah . . .

Toda vedno zopet se je pojavila neka disonanca v njenih prsih . . . Ko se je najbolj vdajala razkošju, se je iznova spomnila materinega opomina: „Boj se moških!“

Kaj, ako bi ji povedala . . . Najbolje bi bilo! . . . Toda če bi ji odsvetovala . . . če bi ji potem prepovedala? . . .

Materini nauki so se borili z njenimi željami.  
A želje so bile silnejše in močnejše . . .

## IV.

„Ah, če bi moja mama vedela, da sem si drznila, da sem si upala . . . Veste, ona me vedno ošteva: „Ti si tako sitna, ti si tako nadležna! . . .“ No, in prav ima! Res je to! Ali kaj se hoče? Taka sem in ne morem biti drugačna! Radovedna sem kakor veverica, da, kakor veverica! Vsi pravijo tako, zlasti teta Nina. In res je! Radovedna sem! Od tistih dob, ko ste mi bili rekli, da naj vas obiščem, ko ste rekli, da moram, moram priti k vam, mi ni dalo, pa mi ni dalo miru! . . . Noč in dan mi je bilo v mislih: Bog zna, kako ima, kakšna je njegova soba, česa pogreša, ko nima prave ženske, da bi poskrbela za to in ono! . . .

Žvrgolela je, da je človeku srce igralo veselja, ko jo je čul.

„Ali zakaj me ne tičeš, srček?“ je vprašal on.

„Zakaj vas ne tičem? . . . Ne vem — ne morem! Tako težko bi mi šlo z jezika: ti . . . ti —. Ah, ne, kako naj bi jaz vas tikala? . . . Pač bi bilo to lepo, ali —.“ Žalostno je povabila glavico. Vztrepetalo ji je srce, zadrhtelo ji in zakoprnelo po sreči, a obenem zaslutilo nemara, da ji ona sreča ni namenjena . . . Pomolčala je, potem pa zopet začela: „Moja mamica — vidite — skoro kesam se, da sem prišla . . .“

„Pa zakaj?“

„No, glejte, ako ji povem — kdo ve . . .“

„Bog ne daj ji povedati! . . .“

„Ne?“ —

Punčice v očeh so se ji raztegnile in zastrmela je.

„Torej ima mati morda vendarle kak vzrok, ko jo opominja, ko ji pravi, naj se boji moških?“ je pomislila. Brbljala je ves čas veselo, razposajeno, ali pri srcu ji ni bilo nič prav lahko. In zdaj se ji je zaznalo na obrazu, da se je je lotil dvom, ki jo vznemirja . . . On je zapazil to in skušal jo je potolažiti.

„Ah, matere imajo vedno tako čudne nazore!“ je dejal in namrdnil se. „Matere tako rade pozabljajo, da so bile same enkrat mlade! . . .“

To jo je zopet presenetilo. To so bile približno tudi nje misli. Takoj je bila zopet bolj mirna in odvrnila je:

„Menda res! . . . Da, da! . . . Toda neprijetno mi je vendarle, da ji ne smem razodeti resnice!“

Njemu se ni ljubilo naravnost odgovarjati na te besede, zato jo je vprašal:

„A kaj ji porečeš, če bode hotela vedeti, kje si bila?“

„Ah, rekla sem ji že, da grem obiskat prijateljico in da me ne bo tako hitro domov!“

„Dober izgovor!“

„Dober, ali grdo je lagati!“

Nikoli ji take majhne neresnice niso obteževale vesti, a danes ji je trepetalo srce v čudni vznemirjenosti ob zavesti, da je lagala. Kakor bi se sramovala, je povescila oči, da so se ji tiste dolge, temne trepalnice ulegle po belih licih.

On jo je motril zvedavo. Potem pa je rekel:

„Iz takih majhnih, dražestnih ustec, kakor so tvoje, srček, je celo neresnica nekaj presrčkanega!“

Počasi je zopet dvignila veke. Kakor bi si potihem ponavljala njegove besede in kakor bi preudarjala njih pomen, je nekaj časa molčala, potem pa so se ji razžarile oči in ustnice so se ji zategnile v vesel nasmeh. Ah, kako ljubko je znal govoriti! Še nihče, nihče ni govoril tako ž njo. Ah, da, to bi bil mož za njo, takega moža bi morala ona imeti, ki bi mu celo nje napake, nje grehi ugajali! Kako dobro so ji dele njegove besede! Takoj se ji je vrnilo zupanje do njega in ž njim prejšnja živahnost in lahkomišelnost.

„Ah, kake se iznebite!“ je vzkliknila veselo, kakor bi bila kaka postarna dama, a on mlad pobič, ki se sme na tak način zavriniti.

„Sicer pa — kaka laž je to?“ je nadaljeval on trezno in oči so mu še vedno počivale na njej. „Naj obiščem prijateljico ali prijatelja — precej vseeno!“

Nasmejala se je živahno:

„Hihihi, res! . . . Ali vendar! . . .“

Njemu pa je bilo tega že preveč. Obraz mu je izpreletelo nekaj hladnega, krutega, ko je rekel:

„Ah, kaj bi se ukvarjala s temi rečmi! Bodiva vesela! Pij malo in jej in ne misli na nepotrebne stvari!“

Natočil je napol izpraznjena kozarca in pil. In tudi ona je dvignila čašo in s slastjo je srebala iz nje pijačo.

„A — čujte . . . kako vino je to, da je tako sladko? . . .“

„Ti prija? . . .“

„No, da!“

„Vidiš, to je pikolit!“

„Ah, to torej je pikolit? . . . O pikolitu sem že čula, toda pokusila ga do danes še nikdar nisem! Kako se to pije! . . . Kakor medica! Ah, ah, če bi moja bolna mamica imela kaj takega! . . . Pa to je drago, jeli?“

„No, tako, tako!“

„Ta steklenica stane nemara eden, dva forinta? Slišala sem že o tako dragih vinih!“

„Približno toliko, da!“

„O — o!“ se je čudila in iznova je približala kozarček k ustom. Zdaj se ji je vino še boljše zdelo, ko je čula, kako je drago.

Pomislila je, koliko denarja je bilo že to pri njej doma.

„Pa pecivo imate tudi izborno!“

„Zato pa jej in pij!“

In ubogala ga je, potem pa je začela:

„Da, res, krasno imate tu — tako nekako sem si tudi predstavljala vaše stanovanje. Ali navzlic temu se vidi — oprostite — da nimate prave gospodinje! . . . Moja mama je imela prav, ko je rekla nekoč: „Samci so reveži, pri njih je vse v neredu!“ Vidite, tisto le ondi na primer . . .“

Hotela je vstati, a on jo je potegnil k sebi nazaj na zofo. „Nikar, tu ostani! Kaj bi tisto! Pri meni bodi in povej mi raje, če me imaš kaj rada?“

Pogledala ga je globoko in iskreno.

„Kako bi vas ne imela rada, ko ste tako dobri z mano! Ah, rada vas imam, rada! Ali pustite me — jaz vam moram napraviti malo reda! Čemu sem pa prišla? . . .“

Neprestano je čebnjala in zvonko se je razlegal njen prijetni glasek po sobi.

„Da, pospraviti vam hočem in v red vam hočem deti malo! Videti morate, kako bi bilo, če bi bila jaz pri vas! . . .“

Zopet se je dvignila, a on jo je iznova obstregel in potegnil jo s tako močjo nazaj, da je padla zviška na zofo in da so se zazibali vzmeti pod njo. To ji je posebno prijalo. Zasmejala se je glasno in še sama je začela poskakovati . . .

„Ah, kako prijetno!“

„Kaj ne da? . . . Toda pij!“

„Saj pijem!“

Pila je, zibala se še nekaj časa, potem pa je hipoma planila pokoncu. Prepozno je iztegnil roke za njo, zmuznila se mu je. In lotila se je z vso resnobo dela. Pri tem pa je venomer brbljala:



„Vidite, to bi moralo biti tam, a ono tu! Prenesimo torej: A — a? . . . Kaj pravite? Ni mar res lepše tako? In ona slika tam — čakajte . . . No, za silo ostane lahko na svojem mestu, ker nimate druge primernejše . . . Kako pa je kaj v vaših omarah? . . . O jejmine, kak nered to! Skrajni čas, skrajni čas, vam pravim, da dobite žensko, ki bo pospravljala za vami! . . . Ne, to je kar grozno! . . . Kako prav govori moja mama! . . . A zdaj pogledjmo še to . . .“

„Ali srček, ne muči se! . . . Pojdi raje pokušat pikolit!“

„Pikolit je res strašno dober! Še nikdar ga nisem pila in Bog zna, če . . . Toda časa ni zdaj . . . No, prinesite mi sem čašico, da bom potem laglje delala . . . Pa kaj sem vas hotela še vprašati . . . Ali smejo — dame piti kaj takega?“ . . .

„Saj pikolit je vendar nalašč za dame!“

„Mislila sem si! . . . O srečne, srečne tiste . . . Ali zdaj gledimo dalje in delajmo, da bode zopet enkrat vse lepo v teh prostorih . . .“

Začela je odpirati predal za predalom pri omarah in povsod je naletela na kaj, kar ji ni bilo všeč, povsod je z veliko vnemo prekladala in urejevala.

„Ah, tu bi bilo treba vse druge, vse druge razporedbe! Kako nerodni ste vendar vi moški! . . . Ničesar ne zadenete! Vam, oprostite, bi bila prisojala res malo več spretnosti . . . Joj, kakšno je tu! Ne, kaj takega, čujete . . . —“

Bila je dražestna, ko se je tako vrtela in sukala ter govorčila tako nebeško naravno, a njega je dolgočasilo. Ustopil se je tik nje, položil ji roko okrog pasa in zdajpazdaj jo je privil k sebi, da so se njeni mehki lasci dotaknili njegovih lic in da je začutil gorkoto, ki je žarela iz njenega razgretega obraza.

Ona pa se ni menila mnogo za to. Trpela je, da jo je pritiskal k sebi, ker ga je imela rada, a pri tem je še nadalje pospravljala in urejevala . . . Bila je uverjena, da mu stori veliko uslugo in da si pridobi njegovo hvaležnost s svojim prizadevanjem.

„Tako, vidite, zdaj ima vsaj nekaj podobe vse to! In zdaj mi je tudi malo odleglo pri srcu. Zdi se mi, da sem storila dobro delo, in če naposled to tudi povem mami . . . Saj me je dostikrat učila, da naj bom postrežljiva! . . .“

„Ah, čemu, čemu bi pravila o tem mami! . . . Bog zna, kaj bi si mislila, in potem bi ne bilo nič več z obiskovanjem — prijateljic.“

„No, saj ji nemara ne povem . . .“

„Sediva zdaj zopet, ko je vse v tako lepem redu!“ — Prijel jo je za roko, da bi jo povedel nazaj na zofo.

„Ne, čakajte, še te knjige naj si pogledam! Ah — kaj pa je to? . . . Te slike . . . Ne, kaj tako nespodobnega . . .“

„To je vendar lepo, srček!“

„Lepo? . . . To naj bi bilo lepo? Ne! Grdo je, pravim! Vidite, zdaj mi je zopet žal, da sem prišla! . . . Greh je, imeti take slike, veste, greh! . . .“

Ustnice so se ji nabrale v osorne gube, a oči so ji zastajale nehote na posameznih slikah. Napol v tla, napol nanje je zrla pa zardevala. Naposled pa je zatrla radovednost.

„Vstran, vstran s tem!“ je viknila. „In če hočete, da vam pridem še kdaj v red devat vaše stanovanje, potem naj izgine to odtod! . . .“

Užaljena je stopila k oknu. Toda hipoma je pozabila vse to in začela je s prejšnjim lahkotnim glasom:

„Aj, kak visavis pa imate ondile? Hihhi! Glejte, glejte — neka mlada dama zre s kukalom semkaj!“

On se je dvignil. Pristopil je od strani ter jo potegnil nazaj.

„Zapriva okno!“ je rekel.

„Čemu? Ah, se je — bojite mar?“

„Kaj bi se je bal! Vendar . . .“

„Ne, ne, ne, okno naj ostane odprto!“

In odrinila ga je vstran, dasi se je odmaknila malce od okna . . . Za trenotek se ji je zresnilo lice, ali takoj ji je šinilo zopet nekaj veselega skozi glavo in iznova se je začela smejati.

„Aj, vi se bojite, da bi ne bila ljubosumna, ta lepa mlada dama!“

„Li veš, kaj se pravi, biti ljubosumen?“

„Moj Bog! Kaj takega se čuje vendar vsak dan! Po časopisih se čita in . . . No, saj sem bila nekoč že sama skoro ljubosumna! . . .“

„Kaj praviš! . . . In zaradi koga?“

„Ah — tega, tega pa ne zveste! Toda čujete, to vino . . .“

„Kaj pa je?“

„Ah, tako vesela, tako razpoložena sem in tako toplo, tako radostno in prijetno mi je pri srcu! . . . In je li res to vino za dame? . . .“

„Če ti pravim!“

Pomolčala je zopet. Pomislila je, kje in kake so tiste dame, ki pijo tako dobro vino, in kako imenitne so. Potem pa je nadaljevala:

„Veste . . . veste, še nikdar, nikdar nisem bila pijana, a zdaj se mi zdi, kakor bi bila! Slišala sem praviti, da se pijanemu človeku vse suče . . . vse vrtili . . . In meni je zdaj, kakor bi vse plesalo

okrog mene in kakor bi tudi sama plesala. Čujete, če bi bila res pijana . . .“

„Kaj — potem?“

„Ah, ne, ne, pijana nočem biti! To bi bilo grdo, to bi bilo gabno! Bog ne daj kaj takega! Vse žive dni bi si ne upala več med ljudi! . . . Ah, ne, samo pijana ne —“

„Saj nisi, srček!“

„Ali nisem, ali res nisem? A zakaj mi je tako čudno? . . . Ne, nisem, ker vi pravite, da nisem! Ah, čujete, jaz vas imam tako rada, tako rada! In danes še posebno! Tako dobro, tako prijetno mi je pri vas! Toda povejte mi, ste li pošteni, je li prav, je li prav, da vas imam rada? . . .“

„Ali srček, zakaj bi ne bilo to prav?“

Nagnil se je k njej in ji zatisnil s poljubom usta. Ona pa, kakor bi ji ne bilo za to, ali kakor bi pomena takega poljuba niti umela ne, ga odrine od sebe in nadaljuje:

„Vidite, mama mi je tolikrat rekla: „Dekle se mora varovati!“ Jaz tega nisem umela, a zdaj se mi zdi, kakor — da sem se premalo varovala, kakor da sem bila premalo previdna . . . O Bog, o Bog, kako čudno mi je! . . . Ta neznosna vročina . . . Ah, kaj ne, kaj ne, da ste pošteni? . . . Moja mamica mi je rekla včasih, da so vsi moški nepošteni, vsi lopovi. A vi ste pošteni, kaj ne da, vi ste mi v resnici dobri? . . .“

„O tem vendar ne smeš dvomiti! Rad te imam . . . zelo rad . . .“

Sklonil se je zopet k njej in iznova jo je poljubil.

Ona pa je tožila:

„O — meni je, kakor bi se me lotevala omotica! Prosim vas pri milem Bogu! . . . Ah, kaj poreče moja mamica, če pridem taka . . . taka domov!“

Opotekaje se je zgrudila na svoj prejšnji sedež in on je sedel poleg nje.

„To preide . . . to preide vse takoj!“ jo je tolažil.

„Tako zaspana sem, tako trudne so mi oči!“

„Pa zaspi, srček, zaspi . . . Naredimo malo bolj temno . . .“

„Ne, ne, okno naj ostane odprto . . .“

Ali on je navzlic njenemu ugovoru vstal, stopil k oknom ter jih zastrl s šaluzijami.

„O da, vi ste dobri, vi ste pošteni, toda tiste podobe morate spraviti proč . . . jaz vam prinesem drugih, lepih . . .“

Nekaj nepopisnega je zvenelo iz njenega glasu: strah, žalost, obup in razkošje — vse obenem. In še mileje je zaprosila:

„O jaz vas imam tako rada, tako nad vse rada, bodite tudi vi dobri meni! . . . O bodite pošteni . . . pošteni . . .“

On ni dal odgovora, a ustnice mu je obvel čuden usmev, ko je prisedel zopet k njej . . . —

(Dalje prihodnjič.)

## Skrivnost.

**T**e tvoje ustne govore molčeče,  
dehtečesladke bajke govore,  
kot roža mlada, ko s temó šepeče,  
ki v sinjih lasih črez vrtove gre.

Da z ognjem večnih zvezd te bodem ljubil,  
skrivnosten prst zapisal je na nje,  
da te bom ljubil in se bom izgubil,  
ker v duši nosil tvoje bom ime.

Vladimir Levstik.

## V cerkvi.

**A**prlo Vanj se trudno je oko . . .  
„Glej, duša mi je polna hrepenenja  
in želj je v srcu celo mi nebo,  
a pot je trnjev — in nikdar ne jenja . . .“

Da dvignil kdo bi z močno me rokó  
in vedel me do solnčnega žarenja!  
Hoditi sam — to je hudó, težkó  
in vedno večja mera je trpljenja! . . .“

Vse tiho . . . Vzduh polní tajinstven mrak,  
tišine svete ne kali korak —  
in v križ popotnik je pogled uprl . . .

Skrivnostno se je razgorél oltar . . .  
In videl glave zmučene je žar  
in za trpljenjem je vstajenje vzrl . . .

Vojeslav Molè-Spitignjev.

## Po istem tiru.

Spisal Jos. Frančič.

(Dalje.)

V.



rce jo je bilo speljalo, da je šla, kamor bi ne bila smela iti . . .

Od tistega božičnega dne ji ni bilo več mirno . . . Vleklo jo je neprenehoma k njemu, neprenehoma ji je koprnelo po njem . . . Moj Bog, koga naj posluša človek, ako ne

lastnega srca? Kdo naj mu hoče dobro, ako ono ne? . . .

Čula je nekoč, da je človek sam sebi najhujši sovražnik. Ni umela tega in smešno se ji je zdelo.

In vdajala se je sladkim zahtevam svojega srca, pogrezala se v razkošnost, ki ji jo je povzročala misel nanj, sledila sili, ki je bila del njenega lastnega bitja in kateri ustavljati se je ni nihče — učil . . .

Pač se je spominjala materinih besed: „Kaj ne, ti ne boš taka kakor tvoja sestra, ti mi ne storiš, kar mi je storila ona?“ Ali v kaki zvezi naj bi bilo to s hrepenenjem njenega srca? . . . In kaj je vedela ona o krivdi svoje sestre? Mati ji nikdar ni povedala, v čem se je pregrešila, in kdo drugi tudi ne, ker z nikomer takim v dotiko prišla ni . . .

Včasih se ji je dozdevalo nekaj . . . Včasih jo je obšla neka slutnja . . .

„Boj se moških! . . .“

Groza jo je izpreletela včasih, če se je spomnila na ta opomin materin . . . Neki glas ji je rekel v prsih, da bi morala ubogati mater . . . Ali kako? Če pa tistih lepih, modrih oči pozabiti ni mogla, če ji je pa že pri sami misli na tisti prijazni nasmehljaj njegov tako radostno utripalo srce! . . . Ah, kako, kako ji je koprnelo — kako jokalo po njem!

Vedno, vedno so jo zanesle noge proti oni strani, kjer sta se bila srečala . . . in neko čudno domotožje je občutila neprenehoma po onem mestu, kjer ga je bila videla prvokrat. Dostikrat, če jo je mati kam poslala, je zavila daleč na okoli, samo da je prišla ondi



mimo, a potem je tekla domov, da bi se materi ne zdelo preveč čudno. Saj ji je često očitala, da hodi predolgo . . .

No, mati jo je imela rada in hitro ji je odpustila!

„Veš, mama, zazabila sem se malo!“ — Samo to je bilo treba reči in dobro je bilo.

Tako se je bilo dogodilo, da sta se nekoč zopet srečala. In zopet je vpri tiste svoje modre oči tako ljubko vanjo in zopet se ji je tako prijazno nasmel. Njej pa je sladka zavest prešinila srce, da mu je všeč, in v nepopisni slasti ji je drhtelo mlado telo . . . Poslej sta se srečevala pogosteje. Prišlo je bilo vse tako samo ob sebi! . . . Doznala je bila, da hodi iz pisarne in v pisarno ondod, doznala tudi čas, kdaj hodi. Ko pa je to vedela, ji ni bilo več težko, urediti stvar tako, da sta se videla večkrat. Treba je bilo iti zdaj po to, zdaj po ono reč, odzvati se je morala vabilu zdaj te, zdaj one prijateljice, a mati — kako bi bila odrekla kaj svoji edinki? Privoščila ji je rada malo prostosti!

„Saj ubogi otrok itak nima nič dobrega pri meni!“ je rekla sama pri sebi. „Naj gre, naj se razvedri!“

Ali nikdar je ni pustila od sebe, da bi je ne bila s solznimi očmi stiskala k sebi, in vselej jo je opomnila:

„Pa lepo se vedi, Dragica, veš! Lepo se vedi na ulici in v družbi, da ne bo mogel kdo reči, da . . .“

„Da, da, mama!“

Mater je popolnoma pomiril ta: „Da, da!“, ona pa je odhitela, kamor jo je tako mogočno gnalo koprnenje . . .

In tako je prišlo polagoma vse, kakor pridejo pač take stvari . . . Čim večkrat ga je srečala, čim večkrat je vpri svoj pogled vanjo, čim večkrat se ji je nasmehnil, tem bolj ji je vzplamtevalo tisto njeno nedolžno, tisto njeno nevedno, a vendar sluteče in mogočno čuteče srce . . . Kadarkoli ga je uzrla, ji je zalila kri lica, da je žarela kakor mak sredi rumene pšenice; vse se ji je vrtelo v glavi, omahovala je in noge so jo posili zanašale k njemu . . . Včasih ni umeti mogla, zakaj bi se ga ne smela okleniti vpričo vseh ljudi, zakaj bi ne smela stopiti tja k njemu ter mu razodeti, kako si ga želi njena duša, kako koprni, kako sanja o njem . . . Saj je bil vendar on tisti . . .

Nekoč sta si prišla tako blizu, da so se doteknile njune roke, ko sta šla drug mimo drugega. Zgodilo se je to slučajno, a njo je prešinila sladka groza in še bolj je bila zmedena nego sicer in v tej svoji zmedenosti se je zopet ozrla za njim . . . Pa tudi on se je ozrl!

Tistikrat se je skoro prestrašila njegovega pogleda. Več ni bil tako mil, neki čuden ogenj je odseval iz njega in tudi njegov nasmehljaj je bil drugačen nego sicer. Ali ko je bil izginil izpred njenih oči, je hitro pozabila na to in prikazal se ji je zopet tak, kakor ga je videla prvič, kakor si ga je želela njena duša . . .

„Ah, to bode . . . to bode mamica vesela, ko zve, kakega čestilca imam, ko pride in jo poprosi, da me sme odvesti! . . .“

Tako si je mislila često po tihem in drhtela je veselja in nebeška blaženost ji je polnila srce.

„O, to bode veselje, to bode sreča! . . . In mogoče je bogat in meni in moji mamici bo dobro!“

In hodila je še dalje po prepovedanih potih, ne da bi se bila zavedela, da ravna zoper materine opomine, da ravna zoper lastne sklepe in obljube . . . In prišlo je polagoma vse tako, kakor pridejo pač take stvari! —

Nekega večera sta se srečala ob voglu hiše, ležeče ob križpotju. Ona je zavila v ozke, temne ulice, ker se ji je mudilo in je imela tod najkrajšo pot do doma. On pa se je naglo ozrl naokrog in krenil za njo. Bilo je deževno vreme in zato malo ljudi zunaj. Mlado dekletce, ki hodi na večer samo okrog in ki zavije v ozke, samotne ulice — zamikalo ga je to! Požuril se je in jo dohitel . . . In tistikrat sta prvič govorila, prvič si stala tako blizu nasproti, da sta se dotikala drug drugega, čutila drug drugega sapo . . . On je takoj uvidel, da se je motil v svoji sodbi, a to mu jo je delalo še mikavnejšo in je le še bolj podžigalo njegove želje . . .

Z veliko previdnostjo je segel po žlahtnem cvetu, postopal je z vso previdnostjo in obzirnostjo, stremeč za končnim ciljem. Ona pa se je divila njegovim sladkim govoricam in njeno srce se mu je v hvaležnosti odpiralo . . . odpiralo, kakor se odpira rožni cvet po hladni noči solnčnemu žarku.

Kadar sta se še srečala poslej, da ni bilo nikogar blizu — in skozi tiste ulice je prihajal le malokdo — vselej se je ustavil in jo ogovoril.

„Aha, sva že zopet skup!“ je vzkliknil nekoč: „Nič vam ne pomaga, gospodična, če tudi bežite pred menoj!“

Ah, ona, da bi bežala pred njim! Zdelo se ji je, da mu mora še očitneje pokazati, kako ga ljubi, kako misli noč in dan nanj, kako ga iščejo želje njene duše vedno in povsod! In še vdaneje so se vprle njene oči vanj in njene mladostne grudi so zavalovile, da je moral opaziti njeno razburjenje . . .

Naposled je vedel, da je samo še na njem, kdaj utrga divni cvet . . .

Dala mu je brez pravega preudarka besedo, da pride. Ah, dala bi mu bila življenje, če bi bil zahteval, pa naj bi se upirala taki zahtevi? Posledobno so se ji pač vzbudili dvomi. Zaspati ni mogla tisti večer. Groza jo je izpreletela vselej ob misli, da bi prestopila prag njegovega stanovanja. Ni ji bil jasen vzrok, ni vedela, zakaj bi se bala, a slutila je, da stopa na nevarno pot. Materini opomini so ji hodili na misel, in dasi jih tudi sedaj ni umela, je vendar čutila, da ti opomini niso brez pomena, da imajo temveč svoj zmisel. Hud boj se je lotil njenega srca, ljubezen do matere in ljubezen do njega sta se borili v njej . . . V tem mučnem stanju se ji je parkrat na glas zaihtelo, da jo je mati prestrašena vprašala, kaj ji je . . . Toda ona se je potajila in mati je mislila, da joče v sanjah . . .

Šele proti jutru je bila zaspala. Ko pa se je precej pozno zbudila — mati jo je pustila vedno spati, dokler je hotela — je bila pomirjena. Pomisleki, ki so jo še po noči plašili, so se ji zdeli malenkostni in smešni. Več ni mogla misliti, zakaj ne bi smela iti, kaj bi bilo napačno na tem, ako mu izpolni željo. Ali ni bil on mar njen prihodnji, ali ni bil mar on tisti, ki ji bo živeti celo življenje ž njim skup? Pa da ne bi smela zdaj za par trenutkov k njemu? . . .

Celo življenje . . . celo življenje, ah, kaka slast, kaka sreča! . . . Kako, kako bo vesela mamica, kadar zve, kadar bo čula . . . Samo, da bi ji že rekel skoro! No, morda ji reče baš danes, morda jo je baš radi tega prosil, da bi prišla! . . .

Vse take misli so ji rojile po glavi, a imela jo je tudi neutešna radovednost, da bi videla njegovo stanovanje, da bi natančneje pozvedela, natančneje se poučila o tem in onem — dognala, kdo je ta njen prihodnji . . .

V hipu, ko se je poslavljal od matere, jo je še enkrat zaskrbelo, nekaj težkega ji je leglo na srce in obenem se ji je storilo milo za mater, ki jo je tako ljubila, pa jo je varala, govorila ji neresnico. Očitela si je, da ji je bila dozdej vse zamolčala. Bilo ji je, kakor bi morala poklekniti pred njo, prositi jo odpuščanja in razodeti ji vse. A tedaj se je spomnila zopet: „Mamico vznemirja vsaka stvar! Čemu jo begati, ko ni vendar na vsem prav nič! In iti moram, ker sem obljubila!“

In šla je . . .

Šla pa je pozneje še večkrat. S težkim srcem, slabo vestjo je hodila . . . Po najbolj ozkih, skrivnih in zapuščenih ulicah se je plazila, kadar je šla . . . V tla je zrla in nikomur se ni upala ozreti v obraz . . . Bala se je ljudi, celo takih, ki je niso poznali. Prišlo ji je bilo spoznanje, vedela je, zakaj jo je svarila in opominjala mati, dasi se ni še zavedala vseh posledic svojega početja . . . Zavedala se je samo toliko, da hodi, kamor bi ne smela hoditi. Kadar se je vrnila od njega, je jokala in se kesala . . . Po cele noči je prebdela in si očitala . . . A v tem, ko je pretakala solze in obljubovala, da ne pojde več, se je veselila trenutka, ko bo zopet storiti mogla, kar je zdaj objokovala! Čimdalje bolj je plamtelo njeno srce, čimdalje bolj je bilo priklenjeno nanj in grozna ji je bila misel, da bi enkrat ne mogla, da bi kdaj ne smela več k njemu . . .

(Konec prihodnjič.)

## Pesem o nas.

Sred poljane mračne križ lesen,  
v vihri nanj je sela jata vran —  
Nad oblaki je ugasnil dan,  
črez polje požeto gre jesen.

V vihri stopa potnik zapoznel,  
ustavi se pri križu mu korak,  
z roko je tresočo križ objel —  
Kam zablodil je v brezmejni mrak?

Prebudila se je jata vran,  
z grozo gre črez polje njen krohot —  
In takrat je potnik videl pot:  
sred grobov je, grobu že prodan.

In pod križ je legel v večno noč  
in ni videl zarje zlatih dni,  
pustil je brez boja srčno kri —  
Pesem pel mu vran krohotajoč . . .

Vojeslav Molè.

## Po istem tiru.

Spisal Jos. Frančič.

(Konec.)



### VI.

sobi je bilo mračno in tiho . . . Tišino je pretrgal le semtertja kak ihtav vzdih . . .

Tišina po nevihti —

Med materjo in hčerjo se je bil završil viharen nastop, zdaj sta obe utrujeni molčali in se pogrezali vsaka v svoje misli . . .

Hči je ležala vznak na svoji postelji ter strmela v strop. Preudarjala je, kako se je moglo vse to zgoditi, kako je moglo priti tako . . . Kakor mučen sen se ji je zdelo vse . . .

Spomnila se je tistega božičnega dne, ko se je bilo začelo . . . Njena domišljija ji je pričarala pred oči vso ono krasoto, kateri se je divila tisti dan. Videla je pred sabo travnike, ki so se bili zagrnili v belo tenčico, videla vse tako čudovito izpremenjeno drevje in grmovje, videla tiste nepopisno nežne stvore na železničnih ograjah . . . videla tudi, kako je priplula na nebo krvavordeča obla ter zrušila v prah s svojimi žarki ves ta kras . . .

Spomnila se je, kako je bila srečna, kako je v neumljivi radosti vzklikala sama pri sebi: „Danes je božični dan!“

Ah, da, božični dan, božično petje . . . —

Spomnila se je tudi, kako veselo so jo pozdravljali tistikrat iskreni pogledi in prijazni nasmehljaji . . .

A če se je pokazala na ulici zdaj . . .

Kaka izprememba, kaka izprememba! . . . Kaj so ji hoteli ljudje, zakaj so jo tako kruto motrili, zakaj si šepetali s tako prezirljivimi pogledi, nasmihali si tako čudno? . . .

Spomnila se je tudi tistega hipa, ko je srečala njega, spomnila, kako sladko jo je bilo prešinilo, ko se ji je nasmehnil, ko se je ozrl vanjo . . .

Kako lep, kako nepopisno krasen je bil tisti hip! Zdaj pa . . . —

Zakaj je prišlo tako, zakaj ni ostalo pri tistem edinem? . . .

Kdo je kriv? . . . Ali on? . . . Ali ona? . . . Usoda mar? . . .

„Kdo je kriv?“ To vprašanje se ji je zavrtalo v možgane, da jo je bolelo, kakor bi ji bil potisnil kdo ostro orodje vanje.



Kdo je kriv? Premišljala je, preudarjala . . .

„Če bi bila vztrajala pri treh mašah, če bi bila šla iz cerkve naravnost domov, kdo ve? . . .“ Kot kazen je občutila hipoma to, kar jo je bilo doletelo, kazen za to, da se ni ravnala po materini zapovedi in da ji ni povedala resnice . . .

„In če bi se tistikrat ozrla ne bila,“ je pomislila dalje, „če bi bila šla mimo njega s povešenimi očmi, kakor me je vedno učila mati . . . Ah, vse, vse bi bilo morda drugače! . . .“

Umela je zdaj pomen materinih opominov.

„Da, če bi se ozrla ne bila!“

Bilo ji je nenadoma jasno! Kesala se je in bridko si je očitala! In vendar — zakaj, zakaj je od takih malenkosti, od takih slučajnosti zavisna vsa sreča človeška?

Če bi se ozrla ne bila! — Toda, je li mogla vedeti, je li mogla naprej znati, kaj se izcimi lahko iz tega? . . .

Srce se ji je stisnilo ob misli, kako majhen je bil prvi prestopek in kako velika je zdaj kazen in pokora! . . . Pravzaprav je bilo vzrok njene nesreče samo to, da ga je srečala! Zakaj ga je srečala? . . . Po čigavi volji se je zgodilo to? . . . Zakaj ji je moral priti nasproti? . . .

Ah, da bi tistega njegovega modrega očesa nikdar uzrla ne bila! . . .

Ali tej njeni želji, porojeni iz golih, treznih misli, se je takoj uprlo srce . . .

Prešnil jo je iznova spomin na oni trenotek, ko je prvič vztrepetalo njeno srce v ljubezni, na ono slast, ki jo je srkala njena duša iz njegovega pogleda, in zamrl je hipoma ves kes v njenih prsah.

Ali ji ni bilo prisvetilo kakor jutranjica na jasnem nebu njegovo oko? Ali ni bila to prva njena sreča? . . . Ali naj ji bo žal, da ga je spoznala, žal, da so ji božale lica njegove mehke roke? Kako pusto in prazno bi bilo njeno življenje, če bi se on ne bil ponižal do nje! Kaj naj bi ji bilo nadomestilo njegovo ljubezen? Na vsem božjem svetu je ni mogel nihče tako osrečiti, kakor jo je osrečil on! . . .

Seveda, minilo je vse! Minilo je tako hitro, tako hitro! In ni bilo vse lepo! . . . Lepa je bila morda samo tista prva omama! Toda za en sam hip bi dala življenje! Grenko je bilo res spoznanje! Drugače je upala in pričakovala! Da pride tako, ni vedela — ni mislila, da se je bo kdaj izogibal. Toda, da bi ga sovražila, kakor

je zahtevala mati? . . . Nikdar, nikdar! Njeno ljubeče srce ga je opričevalo in opravičilo popolnoma. Da bi bil on čistejši, je dolžila samo sebe. Bila je uverjena, da jo je ljubil, in iz hvaležnosti mu je odpustila vse. Sto izgovorov je imela zanj. Kako bi mogla zahtevati ona uboga, zapuščena, da bi postal njen mož? Dovolj, če se je usmili, če je ne pozabi, če je ne zapusti v stiski, kadar pride tisto najhujše nad njo! In to ji je obljubil! Uvidevala je, da ne more postopati drugače, kakor je postopal, in ničesar mu ni očitala. Kaj pa mu je mogla biti ona? Kaj mu je mogla nuditi? Tisto malo lepote — ah, koliko, koliko je lepih deklet! . . . Ljubezen svojo — ah, koliko, koliko ljubezni ga je čakalo drugje! . . .

Če se je smela na koga hudovati, je bila to njena usoda, ki je ni posadila v ugodnejše razmere, ki ji ni hotela nakloniti toliko, da bi ga bila vredna . . .

Čudna trpkost se je je lotevala ob misli, da bi bilo naposled lahko tudi drugače, in ta trpkost je naraščala tem bolj, čim živeje si je predočevala srečo, ki bi je bila lahko deležna. Kje je pravičnost? Zakaj nekaterim toliko, drugim tako malo? . . . Samo njen oče naj bi živel, pa bi danes ne bilo tako, pa bi danes morda še upala . . . pa bi ji ne bilo treba danes tešiti svojega hrepenečega srca s samimi spomini! . . .

Iz tega grenkega čuvstva se ji je polagoma porajala neka čudna kljubovalnost, neka upornost . . . Ali je res taka grešnica, ker je ljubila? Naj bi bila li res še to malce sreče pahnila od sebe? Zakaj se mati jezi in togoti nad njo, zakaj ji nadeva priimke, ki . . .? Ali je zaslužila to? Kaj je njena krivda? . . . Kar je storila takega, da ni bilo prav, je storila iz nevednosti! Druge matere spremljajo svoje hčere po vseh potih — njena mati tega ni mogla, ker je bila bolna — dobro — toda vsaj očitala naj bi ji ne! „Bodi poštena!“ to ni dovolj! Kaj ve neizkušeno dekle, kak pomen imajo take besede? Pohujšati bi jo bila morala prej, da bi bila umela! Tega storiti ni mogla, a tudi hudovala naj bi se ne! Kar je storila, je storila iz nevednosti in pa — iz ljubezni! In če bi se bila obvarovala — kaj bi je bilo čakalo? . . . Mati ji je obetala moža, ki naj bi jo osrečil. — Ah, prazne besede! Saj je videla, kako so se možile uradniške hčere brez premoženja! Res so se ji tudi drugi moški nasmihavali, marsikateri je vpiral željne poglede vanjo, a kje je bilo jamstvo, da iz boljših, čistejših nagibov? In če tudi! Ona izmed vseh teh ne bi bila mogla nobenega ljubiti, ljubila je samo njega, njega edinega — samo njegovi pogledi so ji budili v srcu slast, samo po njem so

hrepenele njene želje! . . . Ali ni bilo bolj pošteno tako, da je sledila tistemu, h kateremu jo je tako silno vleklo srce, nego da bi bila s treznim računanjem ulovila moža, ki bi bil skrbel morda zanjo in za njeno mater, a katerega bi nikdar, nikdar ne bila mogla ljubiti? Tako je vsaj en hip živila, en hip uživala! . . . Ta ogenj, ki ji je zoper njeno voljo kar sam ob sebi vzplamtel v prsih, naj bi bil nekaj tako grešnega, nekaj tako nedopustnega, nekaj tako groznega? . . . Nemogoče se ji je zdelo to! Čista je bila njena ljubezen, zakaj naj bi bila nečista njena duša, nečisto njeno telo! . . .

Vedno drznejše so bile njene misli, vedno smelejši zaključki, ki si jih je delala na podlagi iz svoje samovolje spočetih premis, prizadevajoč si, opravičiti njega, opravičiti sebe . . . Njen odpor je naraščal. V materi, katero je prej tako ljubila, je videla zdaj hkratu svojo nasprotnico . . . Srce ji je zakoprnelo po polni, neomejeni prostosti. Življenje se ji je zdelo brezobzirno, zakaj bi v boju za srečo i ona ne smela biti brezobzirna? Lahko ogrevati se za zapovedi tistemu, čigar življenje je urejeno tako, da ne čuti njih bremena! Ali ona bi bila morala žrtvovati vse, vse! . . . Sovražiti, zaničevati bi ga morala po materinih besedah, njega, ki ji je srce še vedno tako koprnelo po njem! Ne, ne! . . . Vedela je, česa pričakuje v tem hipu mati od nje. Poklekniti bi morala prednjo, prositi jo in ji obljubiti, kar bi zahtevala! Ali srce ji ni dalo, da bi se ponižala, da bi obljubovala, kar bi bilo zoper njeno prepričanje . . . Upor se je bil naselil v njene prsi in njena kljubovalnost je postajala večja in večja . . . Prešinjale so jo nove misli, prišle so ji kar same od sebe in navdale jo s čudnim pogumom . . . Zakaj bi ne ubogala in ne poslušala lastnih želja? . . . Zakaj bi se pokorila besedam, ki so prihajale morda iz dobrega namena, pa se niso dale spraviti v skladje z zahtevami njenega srca! . . .

Vstala je in šla. Vedela je, kako dobro bi delo materi, v koliko tolažbo bi ji bilo, če bi stopila k nji, izjokala se skesano, oklenila se njenih kolen. Ali ni mogla. Šla je, kamor ji je velelo srce . . . Vedela je, da ga ne bo srečala, da ga ne bo videla — davno ni hodil že več po oni poti — a ni se mogla ustavljati sladkemu domotožju . . . Kadar se je je loteval obup, je hitela na ono mesto, kjer ga je bila prvič uzrla . . . V mislih nanj je iskala tolažbe svojemu srcu in utehe svojim tihim željam . . . Vedela je, da ga ne bo videla, a okrepiti si je hotela svojo potrto dušo s spomini . . . Niti do teh spominov naj bi ne imela pravice? . . . Ne, temu se ni hotela odreči! . . . Na tisto prvo srečanje ni hotela nikdar, nikdar

pozabiti! . . . Umreti je hotela z mislijo na tisti najkrasnejši trenotek svojega življenja! Na tisto pot je hotela hoditi, dokler bi jo nosile noge. Tam na tisti poti naj jo pobero nekoč! . . . —

Sicer pa, kdo ve? Morda ga zopet sreča . . . in morda se je usmili in jo vzame s seboj, čeprav za deklo svojo! . . . Ah, samo pri njem, samo ž njim biti — kaj ji vse drugo mar! . . . Naj govore, naj jo zaničujejo . . . naj kažejo za njo! . . . Njegova, njegova biti, samo to! . . .

Šla je, ne da bi pozdravila mater, in ponosna, samozavestna je bila njena stopinja . . .

Mati pa se je spomnila svoje starejše hčere. Tudi ta je nekoč tako odhajala . . . Spomnila se je z nepopisno bridkostjo onega dogodka in obupno je zaklicala:

„Po istem tiru!“

Malo prej še je molila po tihem in prosila:

„Reši jo propasti, o Bog!“

A ko jo je videla tako odhajati, so ji hipoma zamrle vse nade in nobenega upa ni bilo več v njenem ubogem, tako težko izkušnem srcu! . . .

„Po istem tiru!“ je ponavljala in obupno je vila roke.

„Moj Bog, moj Bog, dve hčeri in obe izgubljeni!“

Umeti ni mogla, zaman je napenjala svoje misli . . . Njena ljubljena, njena oboževanka, ona, ki ji je tako zaupala, pa . . . Nikdar, nikdar bi ne bila pričakovala kaj takega . . . Starejše hčere nikoli ni tako ljubila; bila ji je vedno nekako tuja in nikdar ni zanjo tako skrbela kakor za svojo mlajšo. Tej je prisojala od nekdanj več kreposti, več značajnosti . . . Užaljena bi bila, če bi ji bil kdo rekel, da naj pazi nanjo; bila je prepričana, da bi bilo odveč . . . Res jo je včasih opominjala — katera mati ne opominja svoje hčere? — toda nikdar ni mislila na to, da bi bilo v resnici potreba njenih opominov . . . Zaupala ji je tako, da bi bila s svojim življenjem jamčila za njeno čednost. In naposled to! . . .

„Po istem tiru! . . .“

Grozno ji je bilo ob tej misli in srce se ji je upiralo proti Bogu, ki ni čul njene molitve, ko mu je tolikrat v varstvo priporočala, kar ji je bilo najdražje . . .

„Po istem tiru! . . .“

Da, kak razloček je bil zdaj še med njeno mlajšo in njeno starejšo hčerjo? . . . Kar se je bilo zgodilo, se ni dalo preprečiti več . . . A če bi se vsaj skesala bila, če bi bila pokazala vsaj, da jima

voljo, izpokoriti, poboljšati se! . . . Toda ponosna je bila njena stopinja, ko je odhajala iz sobe, in vedela je, kaj pomeni to, kajti tudi njena starejša hči je odhajala nekoč tako ponosno! . . .

„Po istem tiru! . . . Moj Bog, moj Bog! Dve hčeri in obe izgubljeni! . . .“

Umeti ni mogla in stresala je z glavo, kakor bi se hotela iznebiti mučnih sanj . . .

Umeti ni mogla in obupno je vila roke . . . Vprla je od časa do časa oči proti nebu, toda mehanično, brez poživljajoče vere . . . Nič več, nič več ni mogla potolažiti njenega srca . . .

Zunaj je pozvonilo. Kmalu nato je vstopila postrežnica in ji izročila pismo. S tresočimi rokami ga je odprla. Spoznala je bila pisavo svoje starejše hčere.

Čitala je, a umela ni . . . —

„. . . Bili so trenotki, mati, ko sem Vas sovražila, ker sem mislila, da ste Vi krivi, baš tako, kakor ste zvrčali Vi vso krivdo name. Toda zdaj sem prepričana, da ste krivi Vi prav tako malo, kakor sem kriva jaz. Vse to je moralo priti tako . . . Sto in sto je stvari, ki odločujejo človeško usodo, in krivično je, gledati samo na poedini moment, kadar se sodi in obsoja! Res je, nismo vsi ljudje enako dobri in enako slabi, a naposled ne more človek nič za to, da je tak ali tak. In če tudi ni človek samo to, kar store razmere iz njega, so vendar razmere često močnejše od njegove dobre volje. Ne Vi ne jaz nisva krivi, mati! Ne žalujte preveč zaradi mene! . . . Taka sem in ne morem biti drugačna! . . . Smo ženske na svetu, ki smo rojene za suženjstvo! Ljubiti in služiti — ah, kako sladko! Ni samo to sreča, mati, če ima človek jesti in piti in varno streho nad sabo! Človek je ustvarjen tako, da poželi tudi kaj drugega! In zato je neusmiljeno, zahtevati od njega, da se odreče temu, kar ga osrečuje, zahtevati od njega, da ubije svoje lastno srce . . .

Ne žalujte preveč radi mene, mati! Nisem nesrečna! Bili so časi, ko sem mislila, da sem najbolj obžalovanja vredno bitje na zemlji. A prišlo mi je drugo prepričanje. Svoje nazore imam o življenju in o namenu življenja . . . Svoje nazore imam, ki se sicer ne strinjajo povsem z nauki, ki ste mi jih dajali Vi, a ki so v skladju z onimi večnimi zakoni, ki so vcepljeni od narave človeku v srce . . . Uverjena sem o svetosti teh zakonov in zavest imam, da nisem najslabša ženska na svetu, zavest tudi, da se bliža čas, ko ljudje takih grešnic, kakršna sem jaz, ne bodo obsojali več tako hudo, kakor jih obsojajo dandanes. Vsak dan se porodi nova zarja na



nebu, vsak dan se usiplje nova luč na zemljo . . . Vsak dan prinese kaj novega in vsako stoletje, vsaka doba v zgodovini človeštva pomeni korak naprej . . . Nazori se izpreminjajo in marsikaj danes ni več greh, kar je bilo greh še pred sto leti . . . Ne, nisem najslabša ženska! Čista sem navzlic temu, kar sem storila! Jaz ljubim in moj edini greh je to, da ljubim brezpogojno, brezmejno, požrtvovalno. Moj greh je to, da ljubim, pa ne vprašujem, kaj bo! . . . O mati, naj bo, kar hoče . . . naj bo, kar hoče, in naj reče svet, kar mu drago, samo ako je moj, moj! — —

Res, možno je, da se izteče zame vse to žalostno! Možno je, da me pahne kdaj od sebe! Lahko stori to! . . . Toda kdo mi je porok, da bi ne bilo žalostno sicer vse moje življenje? . . . In kdaj, mati, ni konec žalosten? O vem, kako se godi na svetu . . . vem, koliko nesvetega je često v svetem zakonu!

Odpustite mi, mati, da govorim tako! Odpustite mi vse, kakor jaz Vam odpuščam . . . Trdi ste bili z mano, mati, toda odpuščam Vam!

In če se zgodi moji mlajši sestri, kakor se je zgodilo meni — in najbrž se ji zgodi, ker je lepa in ubožna pa brez pravega varstva — potem odpustite tudi nji . . . Njen značaj mi je porok, da se nikdar ne pogrezne v blato. Odpustite ji, ker bo baš tako malo kriva, kakor sem bila kriva jaz! O mati, ko bi vedeli! . . . In ne očitajte ji ljubezni, pa naj ljubi po Vaši sodbi tudi najnevrednejšega človeka! Zoper ljubezen ni boja . . . In nekaj svetega je ljubezen, mati! . . .“

Čitala je uboga žena in čitala, a umela ni ničesar! . . . Novi nazori so bili to, nove ideje, ki so se pojavile in prišle kar čez noč . . . Umela ni ničesar o vsem tem, samo to je vedela, samo to je znala, da je imela dve hčeri in da nima zdaj nobene. Izgubljena je bila tudi mlajša . . . njena ljubljenska, njena edinka! . . .

„Po istem tiru!“ so ji zašepetale še enkrat ustnice, potem pa je omahnila nazaj na posteljo in mrtvaška senca je šinila preko njenega bledega lica . . . —

